

РОЗВАГА

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ.

ВИДАЄ „ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ІВ. ФРАНКА“
редакційна секція української таборової організації.

Виходить що тижня в суботу.

Наша часопись виходить виключно засобами полонених Українців, тому всі читачі повинні її по змозі грошево підпирати.

Початок шкільного року на Україні.

Небагато пройшло часу від того дня, як упали окуви з уст українського народа, як творчий дух, почувши свободу, могутньою хвилею розкотив ся по всій Україні, покликаючи до життя все, що від зимного північного вітру вже почало було завмирати. Як гриби після теплого дощу, почали виростати народні організації, що поставили собі за ціль піднести свідомість прибитого тяжкою долею народа. Відновлюють ся закриті з початком війни „Просвіти“, воскресають літературно-наукові видання, народжують ся цілими десятками нові українські газети.

Щоби відродити в народі почуття своєї національної гідності, треба було вжити великої й тяжкої праці тим невеликим силам, з якими спромогла ся виступити Україна в час відродження. А що таких сил було мало, то це цілком зрозуміло. Бо українська людність, на протязі 250 років, мусіла вчитися в чужій школі, яка не принесла тай не могла принести ніякої користі. А як хто й виходив з тої школи в люди, то вже не був Українцем. Не можна було сподівати ся від такого змоскалізованого „малороса“ якоїсь користі для того народа, з якого він вийшов.

Але все йде, все минає; минули й два з половиною віки тяжкої неволі і перед українським народом знову стелить ся свободний шлях до культурно-національного розвитку. Перший раз за довгі роки полі-

тичної боротьби він сміло заговорив про свою рідну школу. З перших днів революції земства почали збирати розпорошені долею наукові сили, в яких ще не завмерло почуття любови до свого рідного. Аби дати їм можливість бодай в короткий час відповідно приготувити ся до навчання в українській мові наспіху уладжують ся літні учительські курси, підготовляють ся інструктори для уладження таких курсів, скликають ся зїзди народніх учителів і учительок, на яких укладають ся пляни шкільної науки, українізації школи, організації шкільництва і т. ин. Нарешті, не маючи відповідних шкільних підручників в українській мові, Товариства шкільної освіти, Педагогічні бюро губерських земств приступають до уложення і видання таких підручників.

І от серед такої спішної підготовчої роботи заскочив Україну перший шкільний рік.

По тим вісткам, що доходять до нас із України і які вже подані нами в попередніх числах „Розваги“, ми бачимо, що українська школа відроджуєть ся. Все, на що спромогли ся керманічі українського народа, приведено в рух. Де тільки найшли ся відповідні сили і засоби переведено, а по части й переводить ся українізація народньої школи, відкривають ся українські гімназії. В Києві відкрито український народній університет, в київським і харківським університетах заведено українські катедри. Українська преса домагаєть ся, щоби ро-

сійський університет покинув Київ і забрався собі геть, бо то є гніздо чорної сотні. З усіх дев'яток губерній України, навіть з Донщини і інших, безнастанно надходять до Генерального Секретаріату освіти прохання і то переважно від селян відкрити українські гімназії. Як бачимо, селянство не задовольняється тай не може задовольнитися початковою школою і жадає чогось більшого. Розірвавши кайдани воно найглибше відчуло потребу рідної школи і домагається, аби така школа була.

Тяжко в теперішню хвилю Генеральному Секретаріату освіти задовольнити всі ті прохання, бо на це треба не пів року праці, а цілі десятки років. Хоч правда не все ще використано, що можна було би використати, бо М. Василенко, що з початку революції був куратором київської шкільної округи, в справі українізації шкільництва на Україні не проявив відповідної енергії. Мало було звернено уваги на пропаганду, не уложено було пляну українізації шкільництва, навіть коли прийшов час починати науку, від верховного керманіча українського шкільництва не почуло ся жадного розпорядку, а те, про що ми маємо вісти, повстало з ініціативи земств, Товариства шкільної освіти та самого народу.

Тепер українізація шкільництва пішла далеко жвавіше, коли місце Василенка заняв директор одної київської гімназії, визначний український діяч В. Науменко, а Генеральним Секретарем шкільної освіти на Україні суав І. Сташенко. Українізація шкільництва пішла багато жвавіше, що й повинно тішити кожного Українця, бо то є вже певний здобуток українського народу в час революції і лише рідна школа забезпечить нашому народові культурно-національний розвиток.

Д. Гаркуша.

Висліди зїзду представників недержавних народів у Києві.

1917. рік лишиться ся на завжди великим незабутнім роком в історії українського народу. У цім році здобув собі наш нарід те, до чого стремів свідомо чи несвідомо вже 1000 літ. І таксамо як у давній минувшині, здобув і тепер собі волю в найстрашніший і найгірший час, у той час, коли понад 3 мільони найкращих синів України відірвала царська Росія від рідних осель, як колись дика татарва, й тих своїх невольників кинула у вир кривавої боротьби „не за Україну, а за її ката“. У такім страшнім нещасті спроміг ся ще однак український нарід не тільки сам визволити ся, але й допоміг зняти з себе тяжке царське ярмо також і иньчим народам, бо 50% петроградського гарнізону підчас революції становили Українці.

Уся Росія спянула від щастя, скинувши з себе катівські вікові пута. Здавало ся, що зникло все зло, що вже ніколи не вернеть ся неволя, не стане насильства й утисків одних над другими. Однак український нарід, радіючи разом з иньчими, не забув науки історії, й на звалищах старого завзяв ся швидче будувати нове життя й дбати, щоб новий будинок поставити як найміцніше. Гарячковою, невсипущою працею здобув собі автономію, власне правительством—Центральну Українську Раду й Генеральний Секретаріат.

Провідники України добре розуміли, що царська отрута, яку пив московський нарід довгі століття, повинна лишити на нїм глибокі сліди—на довгі ще часи, що цей нарід, що не зазнавав національного гнєту, що, будь-що-будь, вважав себе паном в державі,—коли мине перше захоплення свободою, може піти старою дорогою. Отже, щоб забезпечити себе, щоб не посадити над собою замість старого московського „царя-батюшки“, нового самодержця московського царя-народа, скликала Центральна Українська Рада зїзд недержавних народів Росії. Зїзд відбув ся у Києві з 8. до 15. вересня ст. ст.

Зїзд цей—велика подія в життю не тільки українського народу, але й цілого світу, а особливо в життю недержавних народів Росії. Прибули на зїзд представники: Татарів, Грузинів, Латишів, Литовців, Білорусів, Молдаванів, Киргизів, Бурятів і Козаків. Окрім того з території України приймали участь на зїзді Українці, Поляки й Жиди.

Цїлих вісім днів обговорював цей перший в історії людства зїзд народів свої справи й за весь час не трапило ся ні одної дрібниці, яка б викликала незгоду або непорозуміння. Навпаки, чим далі тим ясніше ставало всім, що гнетені досї народи мусять звязати ся в міцний союз, щоб спільними силами поставити рішучий опір усім замахам на права кожного народу на його власній землі. А замаху ці вже починають ся й то власне з боку того царя-народа, який викохав і багато віків пишав ся своїм „великим гасударем“. Цей нарід, як видно, не може себе уявити рівноправним членом братерської сімї иньчих народів, не може признати їм таких самих прав, яких собі бажає.

Домагання цих народів: жити свобідно на своїй землі, порядкувати самостійно своїми справами, дбати самим про себе без опікунів—зустрічає й нове революційне російське правительством й майже ціла російська демократія ворожо й з недовір'ям. Чим далі, тим яскравіше показуєть ся намір позбавити неросійські народи навіть тих прав, які вони придбали собі після вибуху революції. Ніхто не поручить ся, що взавтра російське правительством не почне переводити в життя старої думки ще римських політиків „свари й володїй“. І ось для того, щоб запобігти такій небезпеці, щоб вияснити бажання й потреби ріжних народів, котрих ріднить з Україною подібна доля і в царській імперії, і в новій Росії—запросила Україна до себе на пораду тих, кого однаково муляло царське ярмо. Зїзд виявив повну однодушність, повну згоду думок: Федеративна російська республіка й найширша автономія всім народам, які увійдуть у склад цієї російської республіки.

Несподіванкою була поява на зїзді представників від козаків. Цих недавніх оборонців кожного правительством й щирих прихильників центральної

власти привело на цей зїзд те саме хоробливе недовір'я правительства до всіх, хто хоче власними силами будувати своє життя. Перелякане сепаратизмами, то значить, стремліннями відділяти ся від Росії — російське правительство повірило дуже легко чуткам про намагання Донських козаків оповістити у себе власну незалежну республіку й зараз же зарядило розставити по границі Донщини військо для здушення козацького повстання, арештувало ген. Каледіна і т. и. Таке відношення болюче образило козаків і показало, з ким вони мають діло. На зїзді козаки повідомили, що будуть підтримувати тільки тих, які добивають ся перебування Росії на вільну спілку народів і більших областей і кляли ся об'єднати всіх козаків від Уссурі й до Дону. Ініціаторові зїзду проф. Грушевському віддали Донці при повній залі делегатів і публіки глибокий „земной поклон“, вставши зі своїх місць, а всі присутні устроїли йому сердечну овацію.

Зїзд закінчив ся гарячими промовама делегатів усіх представлених на зїзді народів, які були натхнені надією на перемогу, почуттям братерського єднання та пошани до роботи й змагань кожного народу.

Палкий Грузин Бараташвілі кінчає свою промову:

„Ми сказали, що єдине, що може загоїти всі народні рани,—це федерація.

Перед нами ще ранок, а де той день? Він наступить, коли промінь сонця однаково зігрів всі народи!

Коли Україна, славна Україна, прийняла й обласкала нас так гостинно, то я кличу неодмінно прибути всіх присутніх в майбутню вільну Грузію!“

Після останнього прощального слова проф. Грушевського зачинив ся зїзд і всі розійшли ся схвильовані величністю єднання народів.

Багато, безліч горя довело ся перетерпіти й нам полоненням і цілому українському народові, але й багато щастя й радості приносять пам вісти з України за останні 6 місяців.

Надією, творчою роботою чарують і живлять нас ті звістки. А цей великий зїзд повинен ще більше запалити й нас Українців тут в полоні до праці над собою й для добра рідної землі.

„Земной поклон“ Донців, москалів з походження, не російському правительству, а представникові того народу, який був найбільш упосліджений в російській державі, й взагалі цілий цей братерський зїзд—це доказ, що стоїмо на правдивій й певній дорозі.

Росенко.

З ПРИВОДУ ПОГРОМУ ІТАЛІЙЦІВ НАД СОЧЕЮ.

По недавній ще мировій ноті римського папи забрали були слово всі важніші воюючі держави, щоби зазначити своє становище до справи дальшої війни або мира. Австрія й Німеччина станули тоді на становищі мира без анексії та контрибуцій. Вони заявили свою готовість помирити ся хочби й зараз по старих границях, однак зазначили при тім, що із своїх давніх земель не уступлять ні пяди. З сильним притиском застерегла ся особливо Німеччина, що Ельзасу й Лютарингії вона за ніяку ціну не відступить Французам.

На цю заяву обох центральних держав дали були свою відповідь важніші держави антанту. За виїмком Росії, всі вони висловили ся проти миру без анексії. Англія, Франція й Італія заявили дуже рішучо, що війну будуть вони продовжувати аж до того часу, доки не розіб'ють центральних держав і не завоюють в Німеччині Ельзасу й Лютарингії а в Австрії її давніх земель, заселених Італійцями. Супроти такого противенства поглядів між обома воюючими сторонами на мирові усліва, дальші виміни заяв припинили ся. Мусіли заговорити, знову гармати та кулемети.

Щоби додати охоти своїй людности до дальшого ведення війни, французькі, англійські та італійські газети стали широко розписувати ся про цілковите висилення й слабість центральних держав, про те, що центральні держави виснажені вже до крайности війною, довго воювати не зможуть й мусять здати ся. „Ми вже виграли війну—говорив недавно один італійський міністер—нам треба тільки зціпити зуби й трохи пождати!“.

Та не так легко, на ділі розбити центральні держави, як на словах. Це довела й остання австрійсько-німецька офензива на Італію. За той час, як англійські, французькі й італійські анексіоністи кричали на все горло про слабкість центральних держав та грозили кулаком в їх сторону, Австрійці й Німці готовили ся мовчки до діла. Непомітно стягнули вони на італійський фронт над Сочєю великі війська та небувало досі масу артилерії й дня 25. жовтня вдарили з такою силою на Італійців, що відразу проломали їх фронт на просторі 50 верст, завдаючи їм справжній погром. Італійський фронт з над Сочі відкинено через давню австрійську границу на яких 40—60 верств назад. Італійці не тільки віддали все те, що за 2½ роки війни вдало ся їм добути коштом великих жертв в 11 офензивах, а втратили ще вдвоє більше із своїх давніх земель. Окрім того понесли вони й інші великі втрати, бо по звідомленням австрійського й німецького генерального штабу забрано їм понад 200 тисяч самих тільки полонених, коло 1800 гармат та безліч всяких воєнних запасів і муніції. Дві італійські армії майже зовсім знищено. німецькі й австрійські війська спинили ся були в своїм поході на ріці Таліяменто, однак Італійці не змогли оборонити цієї лінії й війська центральних держав перейшли вже ріку й заливають всю венецьку долину.

Італія бе у великий дзвін тривоги й кличє на поміч всіх союзників: від Франції й Англії вимагає як найскорше й як найбільше війська, а від Росії негайної офензиви проти центральних держав. Та великої помочі Італія мабуть не діждеть ся. Англія й Франція послали їй вже деяку поміч, однак зазначили, що більшої скількості військ відпустити не можуть, бо італійський фронт все таки стоїть в них на другому пляні. Натомість Росія устами свого воєнного міністра Керенського одверто сказала, що вона втомлена вже війною й має право тепер спокійно приглядати ся подіям на других фронтах, так як в перші часи війни робила це Англія, Америка й Італія.

Погром Італійців над Сочєю це велика невдача всіх тих держав антанту, котрі не хочуть пристати на мир без анексії та своїми завойовницькими забаганками стають проти змагань всього світа до мира. Показало ся, що центральні держави все ще

мілітарно дуже сильні, що на четвертому році війни вони не тільки потраплять боронити ся, а потраплять навіть завдавати своїм противникам дуже болючі удари. До розгрому центральних держав ще дуже далеко.

Чи зрозуміють це після останнього удару Англіїці, Французи й Італійці, чи зречуться своїх завойовницьких плянів та приймуть формулу мира без анексії,—про це треба сумнівати ся. Ці три держави своєю воєнною політикою подібні до того впертого чудака, котрий в боротьбі з дуже сильним противником ніяк не хотів визнати своєї безсильности. Скільки разів він збирав ся вдарити свого противника, той випереджав його й наш впертий чудака, не встигши підняти руки, діставав від свого противника кулаком по голові й падав на землю. Та впавши на землю він приговорював: Ох, вдарив же ти мене здорово та це нічого! Вічно ти мене не бити меш! Хай ще трохи, то в тебе нарешті заболить рука, а я наберу сили, от тоді тобі горе! Цей самої тактики держать ся вище названі три держави антанту. Раз-по-раз грозять вони розбити центральні держави й раз-по-раз зазнають від них болючих ударів. Центральні держави розбили Бельгію, Сербію, Чорногору, Румунію, нанесли не одно поразення Росії, Франції, Італії, а по кожному таким ударі Англіїці, Французи й Італійці вперто заявляють: Так, цим разом, що правда, попало нам здорово, та це нічого! Хай нам до весни, до літа, до осені, до другого року, за той час Німець та Австріяк ослабне, а ми зберемо ся до купи—от тоді горе їм: тоді ми їх на прах розторошимо, на шматки розшматуємо їх землі! А мира без анексії ми не хочемо—це глупа видумка російської революції!

Як скінчила ся історія з упертим чудаком, ми напевне не знаємо. Здасть ся скорше заболів у нього лоб, ніж втомила ся рука його дужого противника. Це саме може стати ся з Англією, Францією й Італією, особливо тоді, як Росії й другим союзникам урветь ся терпець і вони не захочуть ждати аж до того часу, коли Німці й Австріяки зовсім ослабнуть та дозволять Англіїцям, Французам і Італійцям себе розгромити й розшматувати свої землі.

Ю.

Без пори.

Чому, квітоньки рожеві,
Ви так пізно розцвіли?..
Чом похилі, невеселі
І такі мізерні ви?..

Чи то тим, що між дротами
Ви посіяні росли,
А весняними ночами
Не було на вас роси?

Чи, що, може, за багато
Ясне сонечко пекло,
А дівчини поливати
До схід сонця не було?—

Тому, квіти мої милі,
Ви не буйні поросли
Й до землиці нахилили
Свої смутні головки...

Літо сходить, наступає
Сіра осінь на дворі,
І вас, квіти, поламає
Дощ та вітер без пори.

Лист зелений пожовтіє
Від морозу і замре,
Цвіт рожевий почорніє
До землиці припаде.

Буде сонечко світити,
Ви не встанете тоді,
Тільки листом шелестіти
Буде вітер по землі...

Так, не встануть ті ніколи,
Повні сили, молоді,
Що лягли, побиті в полі,
Спати в землю без пори.

І вже будуть вічно спати...
А над ними у ночі
Буде буря завивати,
Чорні хмари женучи.

П. Соха.

Вісти з України.

Мирна політична демонстрація в Харкові.
Як доносить „Южний Край“, дня 27. вересня н. ст. відбула ся в Харкові демонстрація з такими гаслами: Вся власть революційній демократії! Геть з карою смерті! Геть з контрреволюційним командним складом! Хай живе демократизація армії! Домагаємо ся найшвидшого скликання Установчих Зборів. Слобожанщина до автономної України! Хай живе Українська Центральна Рада яко орган революційної демократії!

Чорноморська фльота за демократичною федеративною республікою. „Русское Слово“ з дня 5. жовтня н. ст. доносить із Севастополя, що чорноморська фльота постановила держати прапор з написом „демократична федеративна республіка“ аж до скликання Установчих Зборів. Разом з андріївським прапором прапор з цим написом розвиваєть ся на всіх кораблях.

Перші кроки Генерального Секретаріату. „Русское Слово“ з дня 9. жовтня н. ст. доносить з Києва: Український Генеральний Секретаріат зорганізував ся й приступив до діяльности. Секретаріат випустив поклик, в яким вказує, що до нього яко до найвищого краевого органу власти на Україні мають звертати ся всі правительственні та громадянські інституції. Другий поклик закликає всіх горожан України свято виповнити свої обовязки щодо плачення земських податків.

Генеральний секретар фінансів проф. Туган-Барановський у скарбовій палаті. „Русское Слово“ з 9. жовтня н. ст. доносить із Києва, що Генеральний секретар фінансів проф. Туган-Барановський відвідав скарбову палату, де йому представили ся управитель і всі служачі палати. Туган-Барановський виголосив промову, в якій вказав, що місцеві інституції підчиняють ся краєвій власти—Генеральному Секретаріатові, до котрого повинні звертати ся в усіх тих випадках, що раніше звертали ся до міністерства.

Туган-Барановський зазначив, що Генеральний Секретаріат не змагає до насильної україн-

зації краю, а полишає повну свободу розвитку всім національностям, що живуть на Україні. Одначе з огляду на те, що українська мова стає офіційною мовою інституцій України, Генеральний Секретаріят зносить меть ся з підчиненими інституціями тільки на українській мові.

Новий універсал. Як доносить „Русское Слово“ з 9. жовтня, Генеральний Секретаріят постановив опублікувати новий, третій з ряду універсал до населення України з виложенням завдань краєвого правительства.

Київський губернський земельний комітет, беручи на увагу, що земельні відносини між селянами й поміщиками загострили ся, наслідком чого може бути повна руїна окремих господарств і їх високої культури, ухвалив поробити заходи, щоб негайно видано закон про перехід усієї землі, вод і лісів, які мають господарське значіння, в розпорядність земельних комітетів для передачі на тимчасове користування безземельному трудовому селянству по справедливим арендним цінам.

Український кружляк. „Утро Росії“ з 12. жовтня н. ст. повідомляє: З ініціативи моряків-Українців ревельського гарнізону Український Генеральний Військовий Комітет вислав до морського міністерства представлення в справі українізації кружляка „Светляни“. Представлення це морське міністерство полагодило по бажанню Українського Генерального Військового Комітету, передаючи кружляк „Светляни“ Українцям, з нагоди чого ціла чорноморська фльота підняла побіч російських також українські національні прапори.

Зїзд представників городів України. „Утро Росії“ з 12. жовтня н. ст. повідомляє, що 11, 12, і 13. падолиста н. ст. скликуєть ся зїзд представників городів України. В програму входять справи: городські фінанси, заосмотрення городів живістю й опалом, демобілізація і організація союзу городів України. У зїзді візьмуть участь представники п'ятиох губерній, разом до 200 делегатів.

Україна і мирові предложення робітничої Ради. Укр. пресове бюро доносить із Стокгольму: Зміст мирових предложень, які робітничо-жовнірська Рада веліла своєму відпоручникові заступати перед державами коаліції, викликала в українських кругах велике незадоволення. Українці з великим обуренням вказують на те, що Рада займаєть ся всякими народами і краями всього світа, що змагають до свободи, тільки не згадує ні словом про найбільший нарід і край від віків винищуваний Московщиною, який змагає до осягнення свободи, запорученої міжнародніми договорами—про Україну. Це навмисне нехтовання найважнішого національного питання середньої й східної Європи приписують в першій мірі централістичному напрямові, який панує в робітничій Раді, а опісля посереднім або беспосереднім впливам деяких польських кругів, які зі зростаючою ворожнечою відносять ся до українських визвольних змагань, особливо в справі Холмщини, Підляштя, Волині й Східної Галичини.

Сподівають ся енергічного протесту Української Центральної Ради, яка звернеть ся до західних держав коаліції про видання міжнародніх гарантій, які запоручать повну автономію України в російській федерації.

Оберучев таки уступив. Про цього українського ворога в особі команданта київської воєнної округи, про його відносини до українського руху

взагалі вже досить писало ся. Українське громадянство від самого початку революції вело безнастанну боротьбу з ним і нарешті таки він мусів уступити зі свого становища.

„Русское Слово“ з дня 10. жовтня доносить з Петрограду: Не зважаючи на прошення Керенського і міністра війни Верховського, щоб Оберучев лишив ся на своїй посаді, він рішучо відмовив ся від цього і його звільнено від обовязків команданта військ київської воєнної округи.

Домагання генерального секретаря апровізації. „День“ доносить: Супроти лихої організації довозу поживи на Україні домагаєть ся харківський провінціоняльний апровізаційний комітет невідложного заведення уряду генерального секретаря для апровізації.

Комітет пропонує в цілі реорганізації довозу поживи таке: 1) Селяни треба заосмотрити в усе, що є конечне до господарства, 2) демократія мусить контролювати продукцію, 3) платня робітників мусить бути управильнена, 4) треба ввести стару максимальну тарифу на збіжжя й змонополізувати всі предмети конечні до життя.

Висліди комісії фон-Ремера в справі розстрілу богданівців. „Вістник Союзу визволення України“ подає за „Робітничою Газетою“ ось таку постанову слідчої комісії в справі розстрілу богданівців:

„Обміркувавши всі обставини сеї справи й порівнявши посвідчення з обективними даними, які здобуто огляданнями, та з думкою експертів, слідча комісія прийшла до таких висновків: 1) що при відправці 8 серпня н.ст. сього року підполковник Васильківський і начальники ешелонів, котрі доглядали за відправкою салдатів, не вжили відповідних заходів, через що деякі вояки тутже на ст. Київ II напали ся і стали стріляти до гори та навскісь вверх з наклоном в 45 ступнів; 2) що слідство не добуло даних, які б показували, що перший або другий ешелон стріляв в караульне помешкання кирасірського ескадрона на ст. Київ I пасажирський або на залізничий двірць і на людий коло залізничого двірця; 3) що коли другий ешелон проходить коло пасажирської стації Київ-пасажирський, то командант кирасірського ескадрона штабс-ротмістер Вік наказав розпочати стрілянину в напрямі ешелону, наслідком чого було убитих 3 і ранених 8 богданівців; 4) що слідчий комісії не вдало ся вияснити, хто з військового київського начальства дав приказ командантові кирасірського полку вислати на ст. Пост-Волинський другий ескадрон кирасірів і арештувати та роззброїти ешелон богданівців; 5) що на Посту-Волинському окремі салдати-богданівці, осіб котрих слідча комісія не установила, відмовили ся віддати кирасірам зброю та стали в них стріляти; 6) що після роззброєння богданівців окремі невиявлені комісією кирасіри брутально поводити ся, як з деякими з офіцірів богданівців, так і з салдатами, при чім деяких побили прикладами, а одного салдата легко зранили шаблею в праву лопатку; 7) що прапорщика Гладкого кілька кирасірів, між ними Прокопенко, побили, хоч і знали, що він офіцир; 8) що перед відправкою полку між богданівцями деякі особи вели агітацію за тим, щоб він лишив ся в Києві, а кирасірів і донців аби відправити на фронт, але ця агітація не знайшла у великої більшости спочуття. Слідство також не установило, щоб ця агітація, а також і друкована відозва „Вільні козацькі

думки“ причинили ся до подій 8 серпня; 9) що слідство не добуло даних для того, щоб ті вистріли, які дехто зі свідків чув підчас проходу ешелона в різних кутках, як міста, так Соломенки, Батиевої гори, Кадетської стінки тощо, мали якесь відношення до проїзду ешелона богданівців і через те комісія вважає, що ці вистріли були випадкові, які в останнім часі трапляють ся досить часто.

Оцінюючи юридично дані, які установлені попереднім слідством, комісія вважає: 1) що в поводженні підп. Васильківського й начальників першого та другого ешелонів богданівців через те, що вони не вжили заходів до того, щоб не допустити піяцтва між салдатами ешелонів, припинити стрілянину та відібрати набої, є ознакою бездіяльності влади, за що їх обвинувачує ся по ст. 142 кн. 22 Св. В. П. 1869 р. вид. 4; 2) що салдати богданівці обох ешелонів, які, будучи п'яними, без толку стріляли на товарній стації та підчас проїзду ешелонів воуз місто й пасажирську стацію, винні по 2 ч. 192 ст. XXII кн. С. В. П. 1869 р. вид. 4; 3) що штабс-ротмістер кирасирського полку Вік, який приказав стріляти в напрямі ешелона богданівців, винен у перебільшенні влади, тобто в злочині, який зазначено в 141 ст. XXII кн. С. В. П. 1869 р. вид. 4; 4) що кирасір Прокопенко, який ударив прапорщика Гладкого, винен по 98 ст. С. В. П. 1869 р. вид. 4; 5) що окремі салдати-богданівці, які відмовили ся віддати зброю або і стріляли на кирасирів, винні по 110 ст. XXII кн. С. В. П. 1869 р.

Зважаючи на те, 1) що справа по ст. 110 припиняєть ся через те, що винних не знайдено; 2) що справи начальників з полку богданівців, штабс-ротмістра Віка та кирасіра Прокопенка нічим між собою не звязані, а зовсім окремі справи й 3) що обвинувачення салдатів богданівців по 2 ч. 192 ст. також не має звязку з иньчими згаданими справами й підлягає крім того полковому судові—слідча комісія згідно з 348 ст. 24 книги С. В. П. постановила: подати цю справу головнокомандуючому арміями південно-західного фронту для розділу й дальшого законного ведення відповідними військовими слідчими суддями до полкового суду й на припинення в київській військово-окружній суд.

Українська Академія Мистецтва. В Секретаріаті для справ національної освіти в принципі вже ухвалено від місяця вересня відкрити у Києві Українську Академію Мистецтва яко найвищу школу для артистів України. Від сього року відкриваєть ся правдоподібно тільки один факультет—малярства з тим, що поступенно будуть відкривати ся факультети різьбарства, мистецького будівництва, мистецького виробу тощо.

Тепер в спішнім порядку проф. Павлуцький виробляє устав Академії і приблизний обрахунок. Професорові Павлуцькому допомагають в цій праці групи українських артистів і істориків мистецтва. На цих днях проєкти уставу й обрахунку будуть вироблені й передані генеральному секретареві для затвердження в Центральній Раді.

Протягом тижня, є надія, формальні справи скінчать ся і почнуть приймати вступні прохання.

Академія до збудовання власного будинку часово містити меть ся або в Педагогічнім Музею, або у бувшій царській дворці. Перше помешкання для Академії придатніше ніж старий дворець. Вступати до Академії дійсними слухачами можуть на

скульптуру й малярство після скінчення одного з найвищих спеціальних інститутів по виділу будівництва. Вільними слухачами без прав можуть вступати всі, хто бажає, за згодою професора, до майстерні якого студент бажає вступити.

Всяку рутину в укладі Академії відкинець ся, не буде ніякого поділу артистів по спеціальностям, а буде Академія складати ся із ряду майстерень, в яких професор буде повним господарем. В кожній майстерні професор—завідуючий вести ме навчання в системі, яку уважати ме для себе відповідною. Для студентів і вільних слухачів перехід від майстерні до майстерні буде вільний і потрібна тільки згода професора на прийяття до своєї майстерні.

Вибору професорів малярства ще не переведено, але називають як кандидатів артистів: Бойчука, В. і Ф. Кричевських, Бурачка, Маневича, Жука й Мурашка. Після покликання професорів вони з свого осередку виберуть ректора й доповнювати муть виборами склад професорів.

Академія обовязково робити ме річну академічну виставу з участю професорів. Із робіт, куплених Академією на цих виставах, складати меть ся постійна галерія Академії.

Як нагороду Академія призначати ме подорож за кордон.

У всіх своїх правах Академія буде зовсім автономною, як усі університети й найвищі школи.

Відповідно до вимог Академії підійметь ся вимоги в середніх школах мистецтва, як у київській школі рисования, так і миргородській керамічній.

Україна і Франція. „Утро Росії“ з дня 10. н. ст. жовтня у телеграмі з Києва доносить: Прибула французька військово-санітарна місія з генералом Піссеном на чолі. Піссен зложив візиту Українському Генеральному Секретаріатові як найвищій інституції на Україні й запросив Секретаріят на назначене на нині відкриття двох французьких шпиталів.

Українська фльота.

Штокгольм 6. листопада. Український Військовий Комітет в Києві дістав від Комітету Чорноморської фльоти повідомлення, що вся Чорноморська фльота проголосила себе Українською й ввісила на всіх панцирних кораблях, крейцерах і торпедовцях українські прапори. Заразом постановила фльота обсаджувати на будуче кораблі тільки виключно матросами Українцями. (Ця сама вістка наспіла до австрійських газет також через Роттердам).

Світова війна.

(Від 2. по 9. падолиста).

Італійський фронт. Італійці все ще не змогли спинити побідного походу австрійсько-німецьких військ в глибину Італії. Оборонної лінії здовж ріки Таліяменто Італійці не в силі були

вдержати. Австрійці й Німці здобули собі в кількох місцях перехід через ріку, через що італійські війська мусяли відступити даліше. Загально думают, що цим разом спинять ся вони аж над рікою Піяве. Через відворот Італійців у венецькій долині захитав ся також їх фронт в альпейських горах, де вони теж мусять іти назад та віддавати свої сильні, через 2½ роки будовані позиції, противників. В хвилі, коли пишемо ці стрічки, італійські війська відступають на просторі 250 верст. Головну причину, що Італійці не сласібні поки що ставити сильного опору австрійсько-німецьким військам, вбачають в тому, що італійська армія в перших днях офензиви втратила щонайменше половину всієї своєї артилерії.

Французький фронт. У Фляндрії, а також на иньчих частинах фронту йшли безнастанні боротьби, однак окрім обосторонніх жертв не принесли вони нічого.

На иньчих фронтах не було нічого замітного.

В Росії.

Заворушення в Петрограді. Петроград 4. падолиста (Петрг. телегр. агенція). Відносини між Революційним Комітетом робіт і салдацької Ради й генеральним штабом петроградської воєнної округи дуже загострили ся. Переговори, які вели ся між цими двома інституціями, розбили ся, бо революційний комітет одержав вістку, що воєнний губернатор Петрограда почав вночі збирати військо довкола міста, особливо в Петергофі, Павловську й Царським Селі. Супроти того Революційний Комітет дав приказ своїм військам не слухати приказів правительства. Відносини ще більше загострили ся, коли Керенський закрити три більшевицькі газети. В годині 5-тій по полудні на приказ правительства зірвано мости на Неві, котрі лучили робітничі квартали з осередком міста. Через це спинив ся зовсім трамваєвий рух в місті.

Петроград 7. падолиста (Петр. телегр. агенція). Вночі 4. падолиста зажадав Революційний Комітет від генерального штабу, щоби його допущено до контролю всіх приказів штабу й до участі у всіх нарадах генер. штабу. Командант воєнної округи Полковников відмовив цьому домаганню. Тоді Комітет видав приказ до салдатів не слухати приказів правительства, хиба лиш таких, котрі затвердить Комітет. Правительство зажадало від Комітету, щоби він цей приказ відкликав. Однак Комітет не послухав цього й рішив ставити опір правительству. Для цієї цілі обсадив він своїми військами, озброєними кулеметами, деякі площі й улиці Петрограда. У відповідь на це правительство проголосило Комітет незаконним і доручило міністрові справедливости зарядити проти членів Комітету судове слідство, а військовим властям доручено прийняти відповідні міри на випадок революції.

Урожай в Росії. Петроградська телегр. агенція доносить: по урядовим звідомленням сьогорічний урожай на хліб в Росії є менше як пересічний.

Всенародне свято в Росії. Тимчасове правительство видало закон, що день 12 марта, то є день вибуху російської революції, має бути святочним днем для всіх народів Росії.

Розрухи в Житомері. В добрах князя Сангушка прийшло до великих селянських розрухів. Самого князя вбито, а його добро зовсім розграблено.

„Спокій“ в Петрограді. Англійська газета „Централь Невс“ доносить з Петрограду під датою 4. падолиста: Вчорашній день проминув спокійно. Було вправді кілька заворушень, однак салдати й робітники стріляли тільки у воздух. Була спроба розграбувати дім провідника кадетів Мілюкова та військо не допустило до цього.

Усуєнення воєнного міністра Верховського. Тимчасове правительство дало воєнному міністрові Верховському примусову відпустку на необмежений час, а його функції доручило генералові Маніковському. (Верховський був в день вибуху революції молодим капітаном в Москві. Вславив ся він тим, що станув він зразу на сторону революції й своєю агітацією потягнув за собою весь московський гарнізон. За це заіменовано його зразу командантом Москви, а опісля воєнним міністром. Тепер усуєнено його через те, що між ним і иньчими міністрами були великі ріжниці в поглядах відносно заграничної політики. Верховський проявив себе більше інтернаціоналістом та стояв за як найскоріший мир.—Примітка Ред.).

Союзна козача держава. Петроградська телеграф. агенція подає вістку: На конгресі представників від всіх козачих військ та кавказьких народів, який зійшов ся зараз у Владикавказі, зроблено й підписано договір, на основі якого всі козачі землі й землі кавказьких народів мають зорганізувати ся як окрема союзна держава. Правительство цього союзу утворити ся таким способом, що воно буде складатися із двох представників від кожного козачого війська і кожного народу. Це правительство вибере зпоміж себе одного представника, котрий буде заступати його в центральному правительстві всієї російської федеративної республіки.

Українські салдати проти п'янства. Англійська газета „Таймс“ пише: По відомостям з Одеси російсько-румунські війська зможуть через цілу зиму вдержати свої теперішні позиції. В Теодосії прийшло кілька разів до заворушень між салдатами. Салдати з українських корпусів, що стоять на румунському фронті, порозбивали всі пивниці з вином й випустили все вино з бочок на вулиці міста. Шкода виносить до 2 мільонів рублів.

Визначна участь Росії у війні. На запит одного американського кореспондента—чи Росія думає ще брати участь у війні, відповідь Керенський: „Ваше питання просто смішне. Росія бере визначну участь у війні. Вона вже довго воювала тоді як Англія що йно готовила ся до війни, а Америка спокійно приглядала ся. Росія врятувала Англію й Францію від загибелі. Люди, котрі говорять, що Росія не бере участі у війні, мають дуже коротку память. Ми боремо ся від самого початку й ми тепер втомлені. Ми маємо право домагатися, щоби головний тягар війни перебрали тепер на свої плечі наші союзники.“

Анархія в Росії. Англійська газета „Таймс“ доносить з Петрограду: Міліція не в силі вдержати в місті ладу. В неділю були знову розрухи, при котрих над багатьома людьми виконала товпа самосуд. Безладдя в краю все ще зростає. В багатьох містах й губерніях заведено воєнний стан.

Політичні емігранти. Петроградська Телегр. Агенція подає вістку: Правительство дозволило всім тим особам, що з політичних причин виїжджали були з Росії, вернути назад в Росію.

Переслідування Жидів. По донесенням російських газет, положення Жидів в Росії мало що змінило ся й під революційним правительством. Всякі ворожі Жидам організації ведуть проти Жидів завзяту агітацію, яка особливо в останні часи прибирає дуже широкі розміри. В багатьох місцевостях ця агітація зробила вже своє. По багатьох містах, між иньчим в Катеринославі, Орлі й Тамбові відбули ся протижидівські погроми, котрі серед всіх російських Жидів викликали велике занепокоєння.

Робітничо Салдатська Рада про право на самоозначення австрійських народів—пише так в своїй газеті „Ізвестія“: „Ми не в силі через продовжування війни вимогти це право на Австрії. Ми стоїмо за право на самоозначення для всіх народів Росії й будемо піднімати визвольну боротьбу кожного народу наскільки стане нам сили. Продовжування війни для визволення всіх народів Австрії було би продовжуванням війни в безконечність. За таке протягання війни ми не можемо брати на себе відповідальности перед нашим народом.“

Таборова хроніка.

Загальні збори всіх таборових організацій. 29. жовтня у загальному бараці відбули ся надзвичайні загальні збори членів всіх таборових організацій, на яких розбирали справу протесту на ревеліції російського генерального штабу про „С. В. У.“. З приводу цього була розвинена жива дискусія, в якій член Президії С. В. У. т. Жук докладно зясував завдання і напрям праці С. В. У. Забирали слово в цій справі і иньчі т. т. По дискусії вияснилось, наскільки ті закиди генерального штабу Союзові, несправедливі і разом із тим злонамірені. Збори одногласно прийняли резол. цю, в якій осудили цей ганебний виступ генерального штабу й завзивали „Союз визволення України“ працювати й далі в тому напрямі, що й до цього часу (текст резолюції див. попереднє число „Розваги“).

Опісля збори проспівали „Ще не вмерла Україна“ і розійшлись по бараках.

Віче. В суботу 3. листопада відбуло ся в загальному бараці таборове віче, на якому т. О. давав звідомлення з воєнних і світових подій. Обговорюючи події на фронтах, т. О. цей раз найбільше зупинив ся на італійському фронті. Він зазначив, що на цьому фронті італійські війська потерпіли великий розгром. Крім італійського, також безупинно цей тиждень провадились бої на фронті французькому, але бої на цьому фронті поки що не мають ніяких наслідків. На всіх иньчих фронтах, а особливо на російському, панує спокій. Із подій в Росії т. О. знову сказав дещо про зїзд недержавних народів у Києві і тут він звернув увагу на участь у зїзді представників від козаків. Слухачів на вічу було понад 500, які рефератом були дуже задоволені.

Вечір деклямацій. У неділю 4 листопада у загальному бараці відбув ся січовий вечір декля-

мацій, на якому за найкраще виголошення вірша Т. Шевченка „Холодний Яр“—визначені були такі три нагороди: перша—„Давне й Нове“ І. Франка, друга—Перший том. Руданського, і третя—посвідка старшини, як і в перший раз. На початку хор проспівав: „У Січі, у січі гуртуймось, брати“. Після того проф. С.-С.—кий сказав декілька слів про вагу і значіння деклямації і взагалі живого слова. Після цієї промови виступали ті вісім т. т. які змагались на премію. Вислухавши всіх, збори присудили першу нагороду т. Д., другу т. М. і третю т. П. Поза конкурсом були продеклямовані ще такі вірші: „Воскресни Бояне“ Федьковича і „Ніч у тюрмі“ В. Винниченка. Хор проспівав такі річі: „Де Дніпро наш котить хвилі“, „Сонце заходить“ і „Гей же до бою“. На вечері грала також таборова оркестра, яка між иньчим грала гопак—який уже безпрограмово протанцював т. Г., під довгими гучними оплесками. Під кінець хор проспівав „Не пора“ і в супроводі оркестри „Ще не вмерла Україна“. Вечір зробив гарне вражіння на присутніх, яких було понад 450. Були присутні і несічовики.

Г. П.—кий.

ВИКАЗ ЖЕРТВ.

НА ЧАСОПИСІ І ИНЬЧІ ЦІЛИ.

Т. Вас—ів Яків, Альпбах—2 к.; т. Смел—нів Полікарп, Куфштайн—2 к.; т. Куроч. Дмитро, Атия на Угорщині—2 к.; т. Кал—на Петро, Унтервайсенбах—4 к.; т. Донд—а Михайло, Далешіц—10 к.; т. Крам—ха А., Гогенрупперсдорф—5 к.; т. Ткач—о Гаврило, Райхенталь—8 к.; т. Зінк—кий Микола, Наймаркт—2 к.; т. Кля—н Пейсах Куфштайн—3 к.; т. Обд—ля А., Коломия—5 к.; роб. команда Моровець—3 к.; т. Скрип. Демид, Дірнольц—5 к.; роб. команда Кумберг—1 к. 30 с.; роб. команда Фрешау—10 к.; т. Приліпк. Пилип на Угорщині—2 к.; т. Мигр. Прокіп. Пфаргоф—3 к.; т. Шинкар—кий Пилип, Глайнк—5 к.; т. Хуст—чка Яким, Франкін—5 к.; роб. команда Сант-Льоренцен—6 к.; роб. команда Сірлінг—3 к.; т. Льорш—к Федір, Оттербах—2 к.; т. Конов—люк Олекса, Нальс коло Мерану—2 к.; т. Ант—щук Кіндрат, Цель—4 к.; т. Ісаен. Конон, Фляврлінг—5 к.; т. Різн. Павло, Негуш—4 к.; т. Власен. Кузьма, Паург—10 к.; т. Гамерг. Лука, Діперсдорф—4 к.; т. Милосерд. Микита, Шенд—3 к.; т. Рус. Іван, Містельберг—2 к.; т. Шик—ла Михайло, полева почта 220—5 к.; т. Майбор. Олекса, Мірццушляг—10 к.; т. Бойк. Фердинанд, Прегартен—4 к.; роб. команда 191, Фрайберг—5 к.; т. Решетн. Никанор, Сант-Георген—2 к.; т. Артем., Вессідель—5 к.; т. Тарануц. Гнат, Вартберг—4 к.; т. Шевч. Тимофій, Угорщина—3 к.; т. Костюш. Ляріон Меран—Мерлінг—3 к.; т. Кузьм. Павло, Меран—2 к. 50 с.; т. Маш—ко Данило, Неттракіч—8 к.; т. Ланд. Михайло, Марія—Енцесдорф—2 к.; т. Захарч. Іван, Куфштайн—7 к. 77 с.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІ.

Тов. Ткач—ко Гаврило, Райхенталь. Сидіть поки що тихо—все буде гаразд.

Тов. Сашко, Вадовиці. Всі надіслання Ваші одержали. Не друкуємо поки що в браку місця в газеті. По можности будемо друкувати.